PÍSMENO Y

CÍLE PRO TENTO BLOK

- ČTU A PÍŠU PÍSMENO Y, Ý.
- POZNÁVÁM VĚTU.
- ROZLIŠUJI MĚKKÉ I A TVRDÉ Y.
- S POMOCÍ TEXTU VYSVĚTLUJI VÝZNAM SLOVA VÝTRUSY.

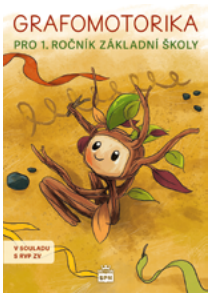
METODY A FORMY PRÁCE

Využíváme aktivizační metody ve třídě i venku, individuální a skupinovou práci, vrstevnické učení, diskuze, deklamování básničky.

POMŮCKY

Pecky od meruněk (případně kamínky nebo kaštany), krátká dřívka, mazací tabulka s fixem, pro každého žáka větvička ve tvaru I (Větvánek) a ve tvaru Y (Ypsilonek), encyklopedie hub.

PROPOJENÍ S DALŠÍMI MATERIÁLY ŘADY

Grafomotorika
str. 32–33

TIP: Psaní ve čtvercové síti napomáhá žákům soustředit se na detail. Vyučující hlídá směr vedení tužky a dodržování tahů, aby nepřesahovaly linky v síti. Je důležité nenatáčet sešit, mění se pouze směr tahu. Žáci nejprve obtahují předkreslené tvary, poté je podle potřeby doplňují až do konce řádku.

Písanka 1
str. 19

Čtecí karty
str. I/49–I/52

Strana 56 / písmeno Y

Vyučující představí žákům všechny čtyři tvary písmene Ypsilon, které také označujeme jako tvrdé Y.

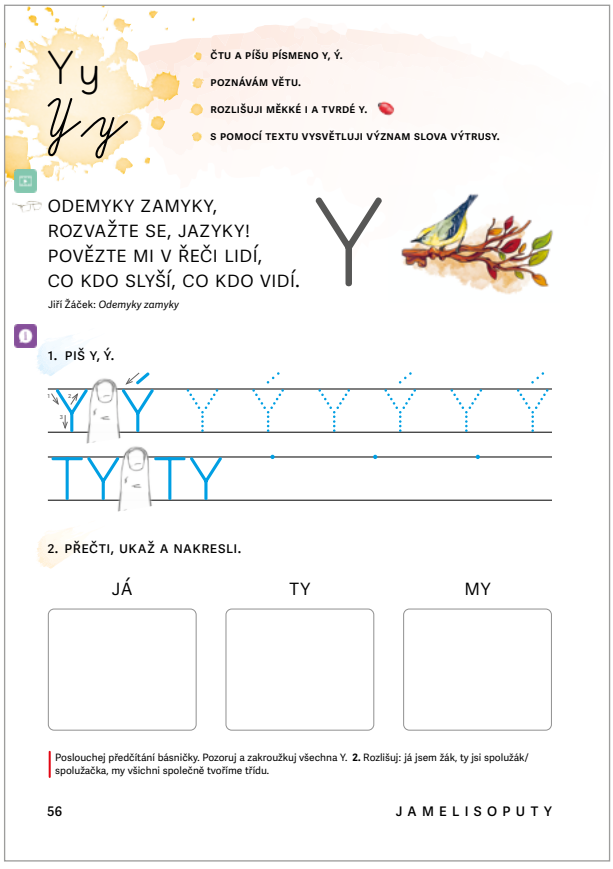
Jako motivaci k vyvození písmene Y lze využít video z cyklu Ábécédé s Michalem.

Strana 56 / básnička

CÍL: Žák porovná způsoby komunikace zvířat a lidí a pojmenuje jejich společné znaky.

Básničku přečte zdatný žák nebo vyučující. Potom společně diskutují o tom, jak spolu komunikují různí živočichové a jak lidé. Zaměří se i na ilustraci – větev, na které sedí ptáček, má tvar klíče. Mohou si také vyprávět historky ze života zvířat tak, jako by spolu zvířata komunikovala lidskou řečí.

TIP: Při obtahování písmene žáci mění barvu pastelky po každém obtažení. Vznikne tzv. duhové písmeno. Vyučující dohlíží na správné vedení tahů podle směru šipek ve cvičení 1.

Yy yy

ČTU A PÍŠU PÍSMENO Y, Ý.
POZNÁVÁM VĚTU.
ROZLIŠUJI MĚKKÉ I A TVRDÉ Y.
S POMOCÍ TEXTU VYSVĚTLUJI VÝZNAM SLOVA VÝTRUSY.

ODEMYKY ZAMYKY,
ROZVAŽTE SE, JAZYKY!
POVĚZTE MI V ŘEČI LIDÍ,
CO KDO SLYŠÍ, CO KDO VIDÍ.
Jiří Žáček: *Odemyky zamyky*

Y

1. PIŠ Y, Ý.

TY TY

2. PŘEČTI, UKAŽ A NAKRESLI.

JÁ TY MY

Poslouchej předčítání básničky. Pozoruj a zakroužkuj všechna Y. **2.** Rozlišuj: já jsem žák, ty jsi spolužák/spolužačka, my všichni společně tvoříme třídu.

56 JAMELISOPUTY

Sbírka *Odemyky zamyky* nabízí veselé básničky a říkanky. Hravou formou přibližuje přírodu, každodenní život či svět kolem nás. Žáky zaujme vtipnými rýmy, slovními hříčkami a nápaditými obraty, jimiž rozvíjí dětskou slovní zásobu i představivost.

Strana 56/1

CÍL: Žák napíše písmeno Y.

Před psaním si děti uvolní ruce pomocí říkanek uvedených na první straně Písanky 1. Poté si vyzkoušejí psaní písmene Y nejprve ve vzduchu, na tabuli a nakonec ve Slabikáři. Vyučující upozorní na směr tahů podle šipek. Na první lince žáci obtahují Y a Ý, na druhé lince píší TY od vyznačeného bodu.

Strana 56/2

CÍL: Žák přečte slova JÁ, TY, MY a nakreslí, co znamenají.

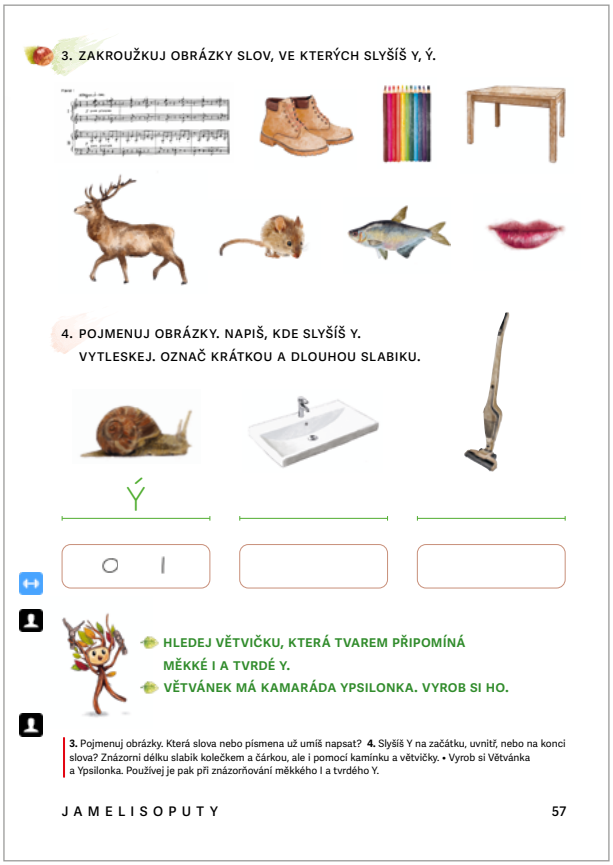
Žáci si společně povídají o tom, co jednotlivá slova znamenají. JÁ jsem žák, žačka. TY jsi spolužák nebo spolužačka. MY všichni společně tvoříme třídu.
Význam slov pak děti vyjádří kresbou.

Strana 57/3

CÍL: Žák rozpozná a zakroužkuje obrázky slov, ve kterých slyší Y nebo Ý.

Žáci nejdříve samostatně zakroužkují ilustrace, u nichž si myslí, že jejich název obsahuje Y, Ý. Pak si obrázky společně s vyučujícím pojmenují a určí, zda se hláska Y, Ý nachází na začátku, uprostřed, nebo na konci slova. U obrázku rtů se děti mohou v označení lišit – někdo řekne rty, jiný pusa. Je proto vhodné domluvit se na jednotném pojmenování.

Na závěr si žáci povídají o tom, jak se jim dařilo. Ti, kteří správně označili všechna slova, mohou ostatním prozradit, jak postupovali a co jim pomohlo. Je důležité ocenit i ty, jimž se podařilo najít jen některá slova.

3. ZAKROUŽKUJ OBRÁZKY SLOV, VE KTERÝCH SLYŠÍŠ Y, Ý.

4. POJMENUJ OBRÁZKY. NAPIŠ, KDE SLYŠÍŠ Y.
VYTLESKEJ. OZNAČ KRÁTKOU A DLOUHOU SLABIKU.

Ý

HLEDEJ VĚTVIČKU, KTERÁ TVAREM PŘIPOMÍNÁ MĚKKÉ I A TVRDÉ Y.
VĚTVÁNEK MÁ KAMARÁDA YPSILONKA. VYROB SI HO.

3. Pojmenuj obrázky. Která slova nebo písmena už umíš napsat? 4. Slyšíš Y na začátku, uvnitř, nebo na konci slova? Znázorni délku slabik kolečkem a čárkou, ale i pomocí kamínku a větvičky. • Vyrob si Větvánka a Ypsilonka. Používej je pak při znázorňování měkkého I a tvrdého Y.

JAMELISOPUTY 57

TIP: Pro další procvičování může vyučující připravit několik předmětů do látkového pytlíčku. Děti si je postupně osahají, pokusí se je pojmenovat a společně určí, zda jejich název obsahuje Y nebo Ý.

Strana 57/4

CÍL: Žák pojmenuje obrázky a napíše, kde ve slově slyší hlásku Y.

Žák slova vytleská po slabikách a zapíše ○ |.

Toto cvičení kombinuje dvě metody, proto naplňujeme dva cíle. Při hledání hlásky Y žáci slova hláskují po písmenech, při určování délky slabik je naopak vytleskávají. Po dokončení obou úkolů společně zhodnotí, který způsob se jim při jednotlivých činnostech osvědčil a proč.

TIP: Při práci se slovy je vhodné upozornit žáky na to, že tvar jména se může měnit podle kontextu.

ČTI A SPOJUJ.

CÍL: Žák přiřadí větu k obrázku podle významu a vytvoří vlastní větu k druhému obrázku.

Žáci přečtou větu MÁMA MYJE TELE, vysvětlí její význam a přiřadí ji k odpovídajícímu obrázku. Vyučující vede děti k zamyšlení nad významem jednotlivých slov a k ověření správnosti výběru. K druhému obrázku žáci samostatně vymyslí větu, která vystihuje zobrazený děj.

HLEDEJ VĚTVIČKU VE TVARU Y.

CÍL: Žák vyhledá a nastříhá větvičku tak, aby odpovídala tvaru písmene Y.

Žáci pracují se suchými větvičkami, které upravují do požadovaného tvaru.

TIP: Suché větvičky je vhodnější stříhat než lámat. Při lámání nemusí vzniknout odpovídající tvar a často se vytvoří nepravidelné, ostré hrany, které mohou poranit.

VYROB SI YPSILONKA.

CÍL: Žák dotvoří větvičku dokreslením obličeje.

Děti na větvičku dokreslí obličej, například oči, nos a ústa, případně ji dozdobit i jinak.

TIP: Větvánka a Ypsilonka si žáci mohou schovat do penálu nebo svého látkového pytlíčku. Větvičky se budou hodit při dalších aktivitách zaměřených na rozlišování Y a I.

TIP: Děti mohou ve skupinách připravit krátké divadelní představení či scénku pro spolužáky. Jako kulisy využijí okolní přírodu, každá skupina si zvolí vlastní prostředí.

Strana 58/1

CÍL: Žák přečte a opíše slova. Registruje změnu jejich tvaru při označení jednoho nebo dvou předmětů.

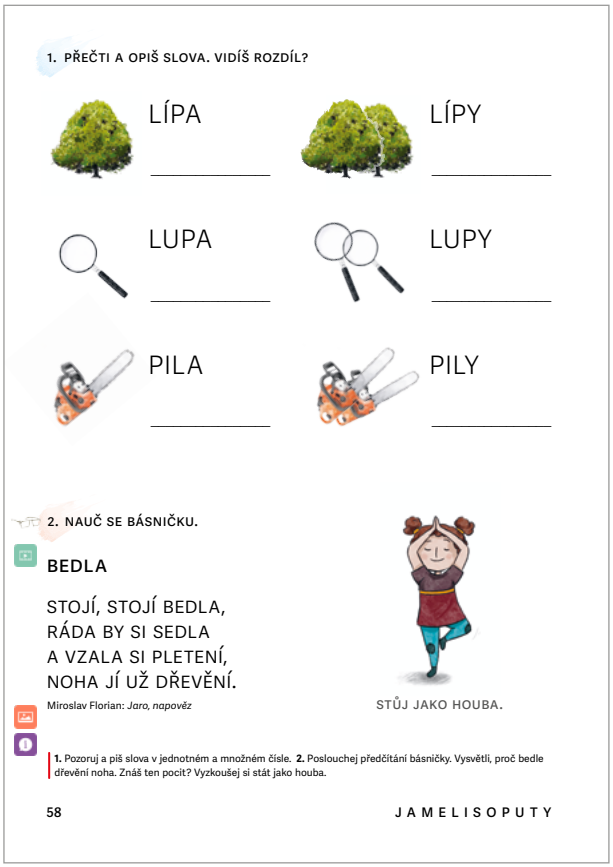
Vyučující nejprve společně se žáky přečte jednotlivá slova a pak je vede k porovnání tvarů. Zároveň je upozorní na změnu koncovky podle toho, zda slovo označuje jeden, nebo více předmětů. Pojmy jednotné a množné číslo zatím nezavádí. Žáci slova opíšou na linku a při práci si všímají rozdílů v jejich podobě.

Strana 58/2

CÍL: Žák se naučí básničku zpaměti a přednese ji.

Vyučující vede žáky k rytmickému přednesu básničky. Pro zpestření se děti postaví na jednu nohu a napodobí houbu. Také se společně zamyslí nad tím, kdy by noha mohla začít dřevěnět jim.

TIP: Bedla se ve Slabikáři objeví ještě jednou, a to při vyvozování rozdílu mezi písmeny b a d. Je proto vhodné věnovat jí dostatečnou pozornost a dbát na to, aby si ji děti dobře zapamatovaly.

1. PŘEČTI A OPIŠ SLOVA. VIDÍŠ ROZDÍL?

LÍPA _____ LÍPY _____

LUPA _____ LUPY _____

PILA _____ PILY _____

2. NAUČ SE BÁSNIČKU.

BEDLA

STOJÍ, STOJÍ BEDLA,
RÁDA BY SI SEDLA
A VZALA SI PLETENÍ,
NOHA JÍ UŽ DŘEVĚNÍ.

Miroslav Florian: *Jaro, napovéz*

STŮJ JAKO HOUBA.

1. Pozoruj a piš slova v jednotném a množném čísle. 2. Poslouchej předčítání básničky. Vysvětli, proč bedle dřevění noha. Znáš ten pocit? Vyzkoušej si stát jako houba.

58 JAMELISOPUTY

S pomocí videa si lze básničku také zazpívat nebo pustit jako hudební doprovod.

Děti si prohlédnou fotografii bedly a popíší, co je na ní zaujalo. Vyučující může debatu doplnit otázkami, jestli už někdy bedlu viděly v lese, případně zda ji s někým chodí sbírat.

Kniha *Jaro, napověz* obsahuje hravé a rytmické básně s tématy jarní přírody. Dětem přibližuje rostliny, zvířata či proměny přírody a rozvíjí jejich fantazii a jazykový cit. Básně jsou vhodné k předčítání i recitaci.

Strana 59

Text HOUBY (práce s textem viz ČTENÁŘSKÁ LEKCE) pochází z knihy *Klub přátel hub*, která zve na veselou výpravu do fascinujícího světa hub. Představuje nejrůznější druhy hub, jejich neobvyklé tvary, barvy, vůně i zajímavosti. Hravou formou dětem přibližuje skutečnost, že houby nejsou ani rostliny, ani živočichové, ale tvoří samostatnou říši.

HOUBY

NEPATŘÍ ANI MEZI ROSTLINY, ANI MEZI ŽIVOČICHY. MAJÍ SVOU VLASTNÍ ŘÍŠI JENOM PRO SEBE. NĚKTERÉ MAJÍ ZESPODU TENKÉ LUPENY, TŘEBA ŽAMPIONY. JINÉ MAJÍ MALÉ OSTNY, NAPŘÍKLAD LOŠÁK, A DALŠÍ ZASE ROURKY, JAKO TŘEBA HŘIBY. POD SE ČASTO NACHÁZEJÍ VÝTRUSY. JSOU NĚCO JAKO SEMÍNKA, SE POMOCÍ NICH ROZMNOŽUJÍ.

Élise Gravelová: *Klub přátel hub*

PODTRHNI V TEXTU OBRÁZKY NEBO I SLOVA OZNAČUJÍCÍ HOUBY.
CO JSOU TO VÝTRUSY?
NAKRESLI SVOJI HOUBU.

ROZLIŠUJI MĚKKÉ I A TVRDÉ Y.

JAMELISOPUTY 59

HLEDEJ HOUBY.

CÍL: Žák najde různé houby a všímá si jejich vzhledu a odlišností.

Houby můžeme v přírodě najít po celý rok. Žáci společně vytvoří myšlenkovou mapu a zaznamenají do ní vše, co o houbách vědí. Sdílejí zkušenosti, znalostí i zajímavostí.

TIP: Doporučujeme vyzkoušet aplikaci Na houby nebo určovací klíče, které pomáhají s rozeznáváním hub. Při procházce přírodou se tak děti mohou stát malými badateli a objevovat jejich rozmanitost.

Pod ikonou se skrývá návod na vytvoření otisku houby. Otiskování je jednoduchý pokus, při němž je možné pozorovat výtrusy, které se nacházejí pod klobouk houby. V tomto ohledu jsou zajímavější houby s lupeny.

Sebehodnocení:

ROZLIŠUJI MĚKKÉ I A TVRDÉ Y.

CÍL: Žák provede sebereflexi na základě návratu k tématu týdne.

Vyučující upozorní žáky na rozdílnou podobu *i* a *y*. Cílem není procvičování pravopisných pravidel, ale pouze rozpoznání a vizuální odlišení obou písmen. V rámci sebehodnocení děti dostanou krátký text, ve kterém barevně vyznačí všechna písmena *i/y*. Využít lze například básničku *Odemyky zamyky*.

Strana 60 / NAŠE PODZIMNÍ ZÁŽITKY

CÍL: Žák si vybaví a sdílí zážitky z dosavadní práce se Slabikářem.

Žáci označí fajfkou zážitky, na které si vzpomínají a o nichž dokážou vyprávět. Vyučující jim poskytne prostor ke sdílení vlastních zkušeností a společnému vzpomínání na uplynulou výuku.

TIP: Vzpomínání mohou zpříjemnit fotografie z výuky. Je možné z nich vytvořit třídní galerii, která dětem pomůže vybavit si jednotlivé aktivity a prožité okamžiky.

Y y
Y y

ČTENÁŘSKÁ LEKCE

CÍLE

- **POMOCÍ PŘEDČÍTANÉHO TEXTU VYSVĚTLÍM DANÉ SLOVO (VÝTRUSY).**
- **ORIENTUJI SE V TEXTU – VYHLEDÁM V NĚM URČENÉ SLOVO NEBO OBRÁZEK.**

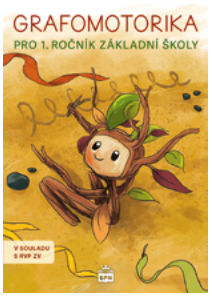
METODY A FORMY PRÁCE

Využíváme třífázový model učení, řízené čtení, narativní pantomimu.

POMŮCKY

Obrázky hub, košík, atlas hub, pexeso houby, kniha *Klub přátel hub.*

PROPOJENÍ S DALŠÍMI MATERIÁLY ŘADY

Grafomotorika
str. 46–47 – jednotažky

Písanka 1
str. 19–23

Čítanka
str. 37 – pýchavka

EVOKACE – UVĚDOMĚNÍ SI NOVÝCH INFORMACÍ – REFLEXE

V každé této části dochází při učení žáka k důležitému myšlenkovému pochodu, který má vliv na jeho učení.

EVOKACE – startuje, připravuje myšlení žáka na dané téma, úkol, cíl lekce. Pomáhá mu vybavit si, co už o daném tématu ví.

UVĚDOMĚNÍ SI NOVÝCH INFORMACÍ – žák se dovídá nové informace, většinou za pomoci nějaké metody a učitele – průvodce, který mu pomáhá text nebo jiný zdroj informací lépe pochopit a najít to podstatné.

REFLEXE – velmi důležitá a nezbytná část každého učení. V této fázi si žák propojí své předchozí a nové informace a učí se s nimi pracovat, vyhodnocovat a upevňovat je.

Řízené čtení – metoda, kdy vyučující nebo žáci čtou text po částech. Pedagog během čtení klade otázky, které čtenářům pomáhají pochopit text nebo upozorňují na podstatné informace v textu. Tato metoda je vhodná pro začínající čtenáře a lze klást otázku po každé větě – co nám věta řekla, jak tomu rozumíme, kdo, kde, kdy, co? Na závěr je možné přečíst celý text ještě jednou bez přerušení a nechat ho vyznít vcelku.

Narativní pantomima – metoda dramatické výchovy, při které žáci pohybem a gesty ztvárňují příběh, který průběžně vypráví, předříkává nebo předčítá vyučující.

- Propojení slova a pohybu – vyučující mluví a žáci ihned bez mluvení provádějí to, co slyší.
- Individuální prostor – každý hraje sám za sebe v prostoru, obvykle bez nutnosti mluvit nebo komunikovat s ostatními.
- Rozvoj představivosti – pomáhá procítit děj celým tělem a lépe porozumět situaci či postavě.

PRŮBĚH LEKCE

EVOKACE

Děti si ve dvojicích prohlížejí obrázky hub. Společně přemýšlejí, co mají obrázky společného a jakým jedním slovem lze jejich obsah pojmenovat. Na pokyn vysloví společné téma nahlas – HOUBY.
S vyučujícím si povídají o tom, co o houbách vědí, kdo rád chodí na houby, kam se na ně vydávají, co je k tomu potřeba a jaké druhy hub znají.

Rozhovor pomáhá aktivovat předchozí znalosti a připravuje žáky na práci s daným tématem.

V další části jsou žáci pozváni na pomyslnou procházku do lesa, která probíhá formou narativní pantomimy. Děti se vžívají do role houbařů a podle slovních pokynů vyučujícího procházejí vymezeným prostorem představujícím les, přičemž komunikují pouze pohybem a gesty. Představují si, že mají v ruce košík, rozhlížejí se kolem sebe a hledají houby. Když nějakou objeví, zaradují se, sehrají její utržení a vložení do košíku. Jakmile mají košík plný, vrátí se do společného kruhu a posadí se.

Jedná se o zážitkové uvedení do tématu, které podporuje aktivaci představivosti a zapojení žáků. Pohybová aktivita zároveň přispívá k uvolnění a usnadňuje přechod k soustředěné práci.

UVĚDOMĚNÍ SI NOVÝCH INFORMACÍ

V kruhu může rozhovor pokračovat sdílením zážitků z pomyslné procházky lesem. Vyučující se žáků ptá, jaké houby našli, které naopak v lese ponechali a proč.

Poté představí knihu, v tištěné nebo elektronické podobě, a společně si prohlížejí její ilustrace. Žáci přemýšlejí, čím se vyobrazené houby liší od těch, které mohou vidět ve skutečnosti. Pro rozšíření aktivity doporučujeme využít také atlas hub a nechat žáky obě knihy porovnat. Zatímco kniha *Klub hub* nabízí zábavné ilustrace a hravé zpracování tématu, atlas hub má naučný charakter. I v knize s vtipnými obrázky však lze objevit řadu zajímavých informací o houbách.

V další části vyučující vyzve žáky, aby ve Slabikáři vyhledali text s názvem HOUBY. Před samotným hledáním společně přemýšlejí, co jim může při orientaci v knize pomoci. Pozornost je zaměřena na obrázek, který slouží jako vodítko k nalezení textu.

Před zahájením čtení dostanou žáci úkol: pozorně poslouchat a pokusit se zjistit, co jsou to výtrusy.
V průběhu předčítání vyučující postupně pokládá otázky, které podporují porozumění textu a vedou žáky k vyhledávání důležitých informací: Co jsou to houby? Která houba má zespodu klobouku lupeny? Co má zespodu klobouku lošák? Zná někdo tuto houbu? Čím se lošák liší od hříbku? Co mají houby často pod svým kloboukem? Co jsou to výtrusy? K čemu slouží houbě výtrusy?

Kladením otázek vede vyučující žáky k porozumění textu, vyhledávání důležitých informací a k jejich vzájemnému porovnávání.

REFLEXE

Žáci nejprve pracují s textem a plní dva úkoly: vyhledají slovo VÝTRUSY a zakroužkují ho. Poté vyhledají slovo nebo obrázek označující houbu.

V další části vyučující zadá individuální práci. Děti si mohou vybrat, zda budou pracovat samostatně, nebo ve dvojicích a zda splní jeden, nebo všechny nabízené úkoly. Volba vychází z jejich preferencí, zájmu a aktuálních dovedností.

- Podtrhni v textu všechny obrázky nebo slova označující HOUBY.
- Nakresli vlastní houbu. Inspiraci můžeš najít v ilustracích knihy, případně si vymyslet vlastní legrační houbičku.
- Najdi a zakroužkuj všechna písmena Y v textu. Podaří se najít úplně všechna? Jsi dobrý houbař / dobrá houbařka!

Diferenciace úkolů umožňuje přizpůsobit náročnost a rozsah práce individuálním možnostem a dovednostem žáků. Možnost vlastního výběru zároveň posiluje jejich samostatnost a zodpovědnost za učení.

TIP: Ti, kteří dokončí vybrané úkoly dříve, mohou pokračovat v další aktivitě (tzv. gradovaném rozšiřujícím úkolu). Vyučující má připravené rozstříhané pexeso s motivy hub, obrázky košíků, případně skutečné košíky. Úkolem žáků je roztřídit jednotlivé houby do dvou skupin podle jejich využitelnosti – do jednoho košíku zařadit jedlé houby (např. bedlu, hřib pravý), do druhého jedovaté či nejedlé houby (např. hřib žlučník, muchomůrku červenou).
Další možností je třídění hub podle jejich spodní části klobouku, tedy na houby s lupeny, rourkami a ostny.

TIP: Tvořivé aktivity

- **Houby z ruliček od toaletního papíru:** Ruličku od toaletního papíru lze využít jako třeň (nohu) houby, který děti vybarví bílou nebo hnědou barvou. Klobouk vytvoří z papírového kruhu, který nastřihnou směrem ke středu, stočí do tvaru kužele a slepí. Hotový klobouk připevní k ruličce. Při výrobě muchomůrky červené doplní klobouk bílými papírovými puntíky.

Venkovní aktivity

- **Stavitelské domečky:** Děti vytvářejí v lese pod stromy malé domečky pro „houbové skřítky". K jejich stavbě využívají přírodní materiály, například mech, větvičky a listí.